

INVENTERING AV TOFSVIPA OCH STORSPOV VID KVISMAREN 1967

av

Stefan Thorssell

Sedan några år har planerats en inventering av tofsvipa (*Vanellus vanellus*) och storspov (*Numenius arquata*) i Kvismardalen. Meningen är att inventeringen ska utföras i april - maj under en följd av år. Syftet med undersökningen är att fastställa hur många par av tofsvipa resp. storspov det finns inom ett begränsat område. Resultaten möjliggör kvantitativa jämförelser mellan åren och bör även ge svar på frågor om vilka typer av åkermark som föredras för bobyggnad och hur häckningarna lyckas. Likartade inventeringar utföres bl.a. på Öland och i Blekinge, vilket ger möjligheter till jämförelser.

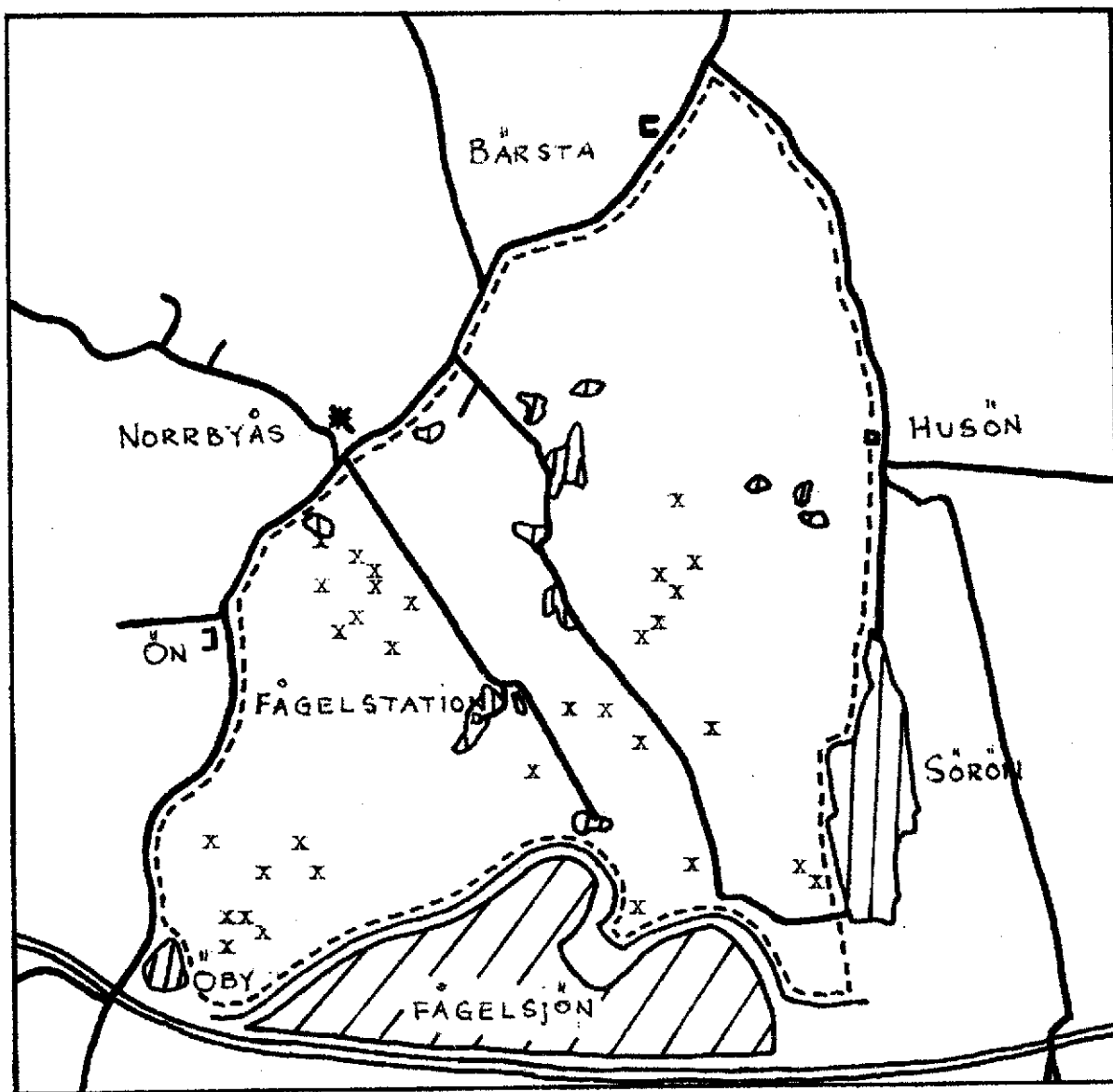
Inventeringsområdet ligger runt omkring själva fågelstationsbyggnaden (se karta). Det begränsas i söder av den invallade delen av Östra Kvismaren, den s.k. Fågelsjön, i öster av lövskogsholmen Sörön och gården Husön, i nordväst och väst av en talldunge vid Bärsta och en rullstensås som sträcker sig i nordostlig riktning genom Norrbyås och Ön och slutligen i sydväst av Öby kulle. Gränserna består till största delen av vägar utom i syd där skyddsvallen mot Fågelsjön är gräns. Att just detta område blivit föremål för undersökning beror delvis på att det ligger i nära anslutning till fågelstationen. Bidragande orsak är också att området har relativt naturliga gränser, trots att det ligger inom ett slättlandskap. Ytan på hela undersökningsområdet är 440 ha. Med undantag av en betesvall på 28 ha mellan fågelstationen och Norrbyås består området av åkermark med enstaka mindre lövskogsholmar. Biotopen är ganska typisk för tofsvipa och storspov i mellersta Sverige och därför lämplig som inventeringsområde.

Första inventeringen gjordes 1967. Den tillgick så att observatören, i detta fall förf., åkte omkring i bil på småvägar inom området och med hjälp av en kikare 10x50 och en tubkikare med 25 gångers förstoring avspanade markerna genom bilrutorna. Att inventeringarna utförs från bil beror på att fåglarna då ej blir störda utan ligger kvar på sina bon och ruvar. Detta innebär en nästan hundra procentigt säker registrering av häckplatserna. Med bilens hjälp tar dessutom inventeringen förhållandevis kort tid att genomföra. Observatören kan därför hålla sig skärpt under hela inventeringsarbetet och ej slappna av pga. att arbetet blir enformigt. Vid två tillfällen var det nödvändigt att lämna bilen för att kunna avspana hela området, men på dessa platser var tofsviporna fåtaliiga och storspovarna saknades helt, varför det knappast kan ha inverkat på slutresultatet.

Karta över inventeringsområde för tofsvipa och storspov vid Kvismaren.

Streckad linje markerar områdets gräns och + häckande tofsvipa.

Skala 1 : 25.000.

Två inventeringar utfördes, båda under den sista veckan i maj. Eftersom arbetet kom igång sent bortgick ca. 100 ha höstsådd mark, som ej gick att inventera genom att vegetationen var så hög att man ej kunde se några fåglar i den. Vid första inventeringen noterades de ruvande individerna, medan vid den andra även alla icke ruvande fåglar togs med tillsammans med de ytterligare bon som hittades. Samtliga exemplar, både ruvande och icke ruvande, prickades in på den ekonomiska kartan i skala 1:10.000. Sammanlagt blev 28 ruvande tofsvipor registrerade och dessutom sågs gamla fåglar med ungar på fyra platser.

Detta innebär att minst 32 par häckade inom området. Dessutom noterades 34 icke ruvande tofsvipor, vilket tyder på att ytterligare några par kan ha häckat eller gjort häckningsförsök.

När det gäller storspoven har det varit nästan omöjligt att upptäcka några ruvande exemplar. Åtta markeringar, där fåglar setts, har gjorts på kartan. Inga exakta boplatser har dock kunnat utprickas. Det bör ha funnits mellan fyra och åtta par inom området, men att ange ett exakt antal är omöjligt.

Eftersom inventeringen utfördes så sent som i slutet av maj, får man anta att många par, som misslyckats med häckningen och ej lagt om kullen utan försvunnit från häckplatsen, inte kommit med i inventeringsresultatet. Att många par misslyckats med första äggkullen, sannolikt genom såväl jordbruksarbetet som snöfallet och kylan i månadsskiftet april - maj (se sid. 29), är det ingen tvekan om. Det visar de 28 ruvande tofsviporna som normalt borde haft ungar i slutet av maj. Den sena inventeringen bidrog också till att inte några storspovbon kunde upptäckas. Storspoven lägger i större utsträckning än tofsvipan sitt rede där det redan finns lite växtlighet och när undersökningen gjordes hade vegetationen vuxit upp till ett par decimeters höjd. Det fanns därför mycket små möjligheter att upptäcka spovarna.

1967 års inventering bör betraktas som ett försök och kommer därför främst att ligga till grund för planeringen av det fortsatta arbetet.